

Lisa 8. Haava hooldusvahendite omadused ja toimed

Haavasideme nimetus ja omaduste kirjeldus	Kasutamine
<p>MARLISIDE Labase koega, soovitatavalt mittekiuline puuvillakangas Imav (minimaalne) Polsterdav</p>	<p>Näidustus. Puhas või saastunud haavand.</p> <p>Kasutamisiis. Kasuta haavandi katteks ja täitmiseks. Niisuta marliside füsioloogilise lahusega või antiseptilise ainega ja aseta haavandi põhja. Vaheta marlisidet sagedasti, et soodustada eksudaadi imendumist. Välti haavandi „ülepakkimist“ marlisidemetega. Välti tugeva surve kasutamist.</p> <p>Puudused/vastunäidustused. Sidumine on töömahukas, kuna marliside vajab pidevat niisutamist. Mitteselektiivne, eemaldab nii tervet kui ka nekrootilist kude. Marlisideme eemaldamine võib põhjustada valu ja haavandipõhja vigastust.</p>
<p>VAHTPLAASTER Hüdrofiilne polüuretaanvaht kilekihiga või ilma, adhesiivsed ja mitteadhesiivsed variandid</p> <p>Vahtplaastrite võime haavaeritisi absorbeerida erineb.</p> <p>Plaastrid võivad olla antimikroobsete ainetega immutatud ja mitmekihilised.</p>	<p>Näidustus. Mõõduka ekasudaadiga haavand; märg fibrinoose katuga haavand; fibrinoose katu ja osalise granulatsiooniga haavand; granuleeriv haavand; granuleeriv ja epiteliseeruv haavand (õhuke vahtside).</p> <p>Kasutamisiis. Kata plaastriga haavandi põhi. Veendu, et plaaster katab kogu haavandi pinna ja ulatub 2–3 mm üle serva. Vaheta plaastrit, kui see on haavaeritisega küllastunud (tavaliselt 2–3 päeva tagant). Kui eksudaati on vähe, võib plaaster jääda haavandile kuni 7 päevaks. Kui haavand 4–6 nädala pärast ei parane, siis muuda ravitaktikat. Võib kasutada lamatiste tekke ennetamiseks.</p> <p>Puudused/vastunäidustused. Ei sobi kuivade haavandite korral. Ei soodusta autolüüsi. Ei eralda niiskust ja võib kuivatada granuleerivat kude. Võib põhjustada haava ümbritseva naha matsratsiooni, kui plaaster küllastub eksudaadiga.</p>

<p>HÜDROGEEL Amorfne (niiskust eraldav) hüdrogeel, mis on saadaval tuubides või fikseeritud struktuuriga sidemetel.</p> <p>Rehüdreerib kudesid, soodustab autolüüsi ja paranemist, lagundab nekrootilist kude.</p>	<p>Näidustus. Kuiv musta nekrootilise koega haavand. Kuiv fibrinoosse katuga haavand ja granuleeriv haavand.</p> <p>Kasutamisiis. Kanna mõõdukas kogus geeli ainult haavandi pinnale, kata kogu haavandi pind. Välti hüdrogeeli sattumist tervele nahale. Kui ümbritsev nahk on habras või kahjustatud, võib enne geeli pealekandmist kasutada naha kaitsekreemi, näiteks tsinkkreemi. Hoi a geeli haavandil vähemalt 24 tundi. Sidemaid tuleb üldjuhul vahetada iga päev. Sidemete vahetamise sagedus sõltub eksudaadi kogusest ja sekundaarsete sidemete tüübist. Kasuta koos niiskust hoidva sekundaarse sidemega.</p> <p>Puudused/vastunäidustused. Ei sobi infektsiooniga ja rohke eksudaadiga haavandi korral. Ära kasuta õõnsuste korral, kui kogu haavapõhi pole näha. Ära kasuta koos vahtplaastriga – vaht imab geeli endasse. Põhjustab ümbritseva naha matseratsiooni.</p>
<p>POLÜURETAANKILEPLAASTER Haavakiled on tehtud polüuretaankilest ja kaetud adhesiivse (kleepuva) materjaliga. Haavakilesid on mugav kasutada nende veekindluse ja läbipaistvuse pärast, mis võimaldavad jälgida haava sidet eemaldamata.</p> <p>Laseb läbi veeauru (ei lase läbi vett ega mikroorganisme), hingab, kaitseb hõõrdumise eest, vähendab infitseerumise riski, soodustab autolüüsi.</p>	<p>Näidustus. Pindmine ja vähese eritisega epiteliseeruv haavand.</p> <p>Kasutamisiis. Kasuta esmase või sekundaarse kattena (teise sideme fikseerimiseks). Kattematerjali vahetamise intervall on 5–7 päeva, sõltub eksudaadi hulgast.</p> <p>Puudused ja vastunäidustused. Ei sobi eksudaadiga või infitseerunud haavandi korral. Rohke eksudaadi korral võib põhjustada ümbritsevate kudede matseratsiooni. Ära kasuta ensümaatiliste geelide või salvide katteks.</p>

<p>HÜDROKOLLOIDSIDE Hüdrokolloidsidemed koosnevad hüdrokolloidmaatriksist, mis sisaldavad želatiini, pektiini ja tselluloosi. Kokkupuutel haavaeksudaadiga muutub eritisega kokkupuutekoht geeljaks massiks. Geeli niiskus tagab haava autolüütilise puhastamise ning soodustab granulatsioonikoe teket.</p>	<p>Näidustus. Kuiv või vähese eksudaadiga haavand, musta nekrootilise koega haavand, kuiv fibrinoose katuga haavand ja granuleeriv haavand. Kõige paremini sobib pindmiste ja vähese eksudaadiga haavanditele. Sobib nekroosi eemaldamiseks autolüütilise vahendina. Ei vaja sekundaarset sidet ja on veekindel.</p> <p>Kasutamisiis. Side peab ulatuma sentimeeri võrra üle haavandi servade, et see piisavalt hästi kinnituks. Vaheta sidet, kui see on täitunud rohkem kui 70%.</p> <p>Puudused ja vastunäidustused. Ei sobi infektsioonitunnustega haavanditele – võib soodustada anaeroobsete bakterite kasvu. Ära kasuta lahtistel luudel, lihastel ja kõõlustel.</p>
<p>ALGINAADID JA HÜDROFIIBERSIDE Alginaadid koosnevad algiinhappe kaltsiumisooladest, on suure imamisvõimega. Imades eksudaati, muutub algiinide fibroosne tekstuur geeliks, mis on haavast kergesti eemaldatav.</p> <p>Hüdrofiiber on valmistatud hüdrokolloidiga sarnasest materjalist, kuid on pehmem, fibroossem ja imab hästi vedelikku. Geeli niiskus tagab autolüütilise haavapuhastamise ja on atraumaatilisel eemaldatav.</p>	<p>Näidustus. Rohke eksudaadiga haavand, märg fibrinoose katuga haavand, fibrinoose katu ja osalise granulatsiooniga haavand, granuleeriv haavand. Sobib kasutada haavaõõnsustes.</p> <p>Kasutamisiis. Side peab katma kogu haavandipõhja. Loputa haavandit põhjalikult pärast algiinide eemaldamist, kuna sidemejäädid võivad haavandipõhja jääda. Sideme vahetamise sagedus sõltub eksudaadi kogusest. Vaheta sidet, kui see on täitunud rohkem kui 70%. Tagab atraumaatilise eemaldamise haavapõhjast. Vajalik on sekundaarne side, nt vahtside.</p> <p>Vastunäidustused. Minimaalse eksudaadiga haavand, kuiva nekrootilise koega haavand, kuiva haavandipõhjaga haavand. Ei tohi kasutada esmase sidemena kõõluste, liigesekapslite või luude kohal – võib haavapõhjala kleepuda.</p>

<p>KOLLAGEENSIDE Kollageeni, hõbedat ja hapnikuga rikastatud tselluloosi sisaldav side, mis vajab katteplaastrit. Tavaliselt valmistatud veistest, lindudest või sigadest ja regenereeritud tselluloosist. Vabastab proteaasi. Kasutakse proteolüütiliste ensüümide aktiivsuse suurendamiseks. Soodustab paranemist, kaitseb kasvu soodustavaid tegureid.</p>	<p>Näidustus. Väheste või suure eksudaatiga haavand. Fibriinkatuga, granulatsioonikoega ja epiteliseeruv haavand.</p> <p>Kasutamiseviis. Aseta otse haavapõhjale, kus ei ole nekrootilist kudet. Vajab sekundaarset sidet.</p> <p>Puudused ja vastunäidustused. Väheste eksudaadiga haavandite korral on vajalik eelnev niisutamine lahusega NaCl 0,9% või Ringer.</p>
<p>HÕBEDAT SISALDAV SIDE Kolmekihiline side, mis koosneb polüester-, hõbedat- ja polüüretaanikihist</p>	<p>Näidustus. Kliiniliselt nakatunud või kriitiliselt koloniseeritud haavandid. Haavainfektsiooni ohu vähendamiseks ja nakatunud haavade raviks. Püsiva antimikroobse toime tagamiseks.</p> <p>Kasutamiseviis. Haavand peab hõbedat aktiveerimiseks eraldama piisavalt eksudaati. Kui haavand on kuiv, niisuta sidet steriilse veega. Ära niisuta NaCl-lahusega ja ära kasuta parafiini või tsinki koos hõbedat sisaldava sidemega, kuna need deaktiveerivad ja vähendavad hõbedat tõhusust. Resistentse vältimiseks kasuta 2–3 nädalat.</p> <p>Puudused ja vastunäidustused. Patsiendi ülitundlikkus toote mõne komponendi suhtes. Terved granuleerivad haavad, millel puuduvad kriitilise kolonisatsiooni või infektsiooni tunnused. Mitte kasutada koos joodi sisaldava vahendiga!</p>